

1175

Disset

(ALDC, VIII, 1962. *Disset*)

El cardinal que expressa “setze més un” (*DIEC*) presenta diverses variants segons els dialectes. L’ètim llatí és *DECEM ET SEPTEM* que, en una primera etapa evolutiva, va donar *de[z]esset*, viu en ross., on es documenta al s. XIV; forma que, per pèrdua de la [z] es va ramificar en *desset*, per reducció de les vocals, o en *deasset*, i, a partir de **deïssset*, amb accent secundari –i possible allargament– de la primera síl·laba, es va passar a *disset* (s. XVIII) (*DECat*); aquest darrer canvi hauria passat per un estadi de diftongació, *de[j]ssset*, amb monoftongació ulterior, com *meitat* > *mitat*, *veiró* > *viró*, *veirat* > *virat*, etc. (Veny, 2005 b: 161) o bé s’hauria reduït el hiat -eĩ- en *i*. *Dess[ε]t* presenta al Matarranya la diftongació característica dels seus parlars, *dessiat* 132, 138, 139. La forma ant. *desesset*, per la consciència dels parlants de ser un compost, a partir de l’accentuació del primer element, *déssset*, var. mantinguda en ross. (també amb la var. *disesset* 5, 8, 9, 13, 14 per

atracció de *disset*), es va canviar en *d[‘ε]ssset*, *d[‘ε]ssat* 173, 174, 177-181, 183, 185 (Escrig, 1851).

A més de *diecisiete* 100, manlleu al castellà-aragonès, queda una variant particular, *detxisset* 87, 94 (*ditxisset* 87), amb una palatalització inesperada, que els defensors del mossarabisme l’inclourien dins aquesta hipotètica influència. Des d’una perspectiva geolingüística i cronològica, destaquem la forta fidelitat al mot originari, *desesset*, del ross., i, menys, del val. *dèssset* i bal. i franja ponentina *desset*, enfront de la var. més evolucionada i més moderna, *disset*, d’una gran part del Principat. Com es veu, l’àrea central es mostra més innovadora que les altres, laterals, posteriors o isolades, com passa en *dinou*; per a altres exemples d’aquest contrast, veg. Veny, 1958-1960.

Formes a comparar amb els mapes 1176 i 1177.

Són mots normatius *disset*, des del *DOrt*, 1917; *desset*, des del *DIEC*₁, 1995; *dèssset*, des del *DIEC*₂, 2007.

